

tare, daemonesque malignos vincere, adeoque æternis bonis potiri, id in nobis est positum. At qui demonum insultibus succumbunt, illos dolor et mæror ingens non potest non comitari. Verum pœnitentia et thireri apud eos qui sempiternis cruciatibus jam mancipati habentur, prorsus inutiles sunt. Nam apud inferos nulla est redemptio, nec ullus ibi Dominum, juxta Psalmistam, confitetur; quippe cum Spiritus sancti subsidium, quod in hac mortali vita adesse solet, condemnatis amplius non adsit. Dividentur enim, ut ait Christus, a vivifico illo Spiritu, quem ipsi injuria et contumelia affecerant, perpetuo avulsi. Atque ad hunc sensum Psalmographum spectasse arbitramur, cum ait: *Quoniam non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum, ne extendant justi ad iniquitatem manus suas.* Neque enim horum cum illorum vita misceri potest; non solum quia operibus inter se non communicant, neque moribus, quibus quisque utitur, consentiunt; verum etiam quia justi concinne inconcusseque bono adherent, neque illorum voluntas cujusvis mali admistione ad peccatum irritatur; neque carnis infirmitate frangitur, neque mutationis formidine lætitiæ diminuentur turbatur, sed immutabilem in Deo firmitatem sortitur. Et hæc hactenus, oratione ad alia dilapsa: nunc reliqua ordine persequamur.

72 CAPUT LI.

Ut per sextam phialam via Euphratis pandatur regibus ab oriente venientibus.

XVI, 12. *Et sextus angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphratem; et siccata est aqua ejus, ut præpararetur via regibus ab ortu solis.*

Flumen Euphrates divino nutu ita fortassis vadosum evasurum est, ut gentium regibus ad mutuam eadem, aliorumque hominum interitum, commodum transitum præbeat. Quantum autem ex his quæ infra ea de re in Apocalypsi traduntur, divinando consequi possumus, arbitramur homines illos *Gog* et *Magog* nominibus designatos, ex Scytharum regione moturos. Quin vero quoque consentaneum arbitramur Antichristum ex orientali Perside, ad quam tribus *Dan*, e qua ortum ille ducturus dicitur, ablegata est, una cum aliis regibus et principibus regum nomen adeptis, Euphratem transmissurum animæque vel corporis mortem hominibus illaturum: hanc quidem, propter fidei constantiam animique fortitudinem; illam vero, propter ignaviam animique molliem.

XVI, 13. *Et vidi ex ore draconis, et ex ore bestiarum et ex ore pseudoprophetae, exire tres spiritus immundos in modum ranarum.*

Et hinc quoque ostenditur diabolus tanquam draconem, et Antichristum tanquam bestiam, et pseudopropheta tanquam alium quempiam ab illis diversum, per se seorsum commemorari. E quibus tribus tres immundi spiritus *ranis* similes exhibant. Assimilantur autem ranis, propter virulentum, obscænum, et immundum illorum affectum, necnon ob serpentinum malignarum virtutum ad cœnosas voluptates studium. Ili porro diaboli, et pseudochristi, et pseudoprophetae spiritus, sola jussione, quæ per os significatur, fucata signa fal-

ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνθρώποις χεῖρας αὐτῶν, ὡς ἀμίκτου οὕσης αὐτῶν τῆς ζωῆς· οὐ μόνον διὰ τὸ τῶν βίων ἀμιγῆς καὶ ἀκατάλληλον, ὡς ἕκαστος ἐπολιτεύσατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀραρὸς ἐν τῇ ἀγαθῇ καὶ πάγιον, μῆτε τῇ ἐπιμιξίᾳ τοῦ χειρόνος πρὸς ἀμαρτίαν ἐρεθιζομένης τῆς τούτων προαιρέσεως, μῆτε ἀσθενεῖα σαρκὸς ἢ τροπῆς φόβῳ τὴν εὐφροσύνην ἐλαττούσης, ἀλλὰ βέβαιον κατὰ θεὸν κληρονομούσης τὸ ἀτρεπτον. Καὶ ταῦτα μὲν μέχρι τούτου πρὸς ἕτερα τοῦ λόγου τρέχοντος, ἄπερ καθυπέσχετο· ἡμεῖς δὲ τῶν ἐξῆς ἐχώμεθα.

Quoniam non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum, ne extendant justi ad iniquitatem manus suas. Neque enim horum cum illorum vita misceri potest; non solum quia operibus inter se non communicant, neque moribus, quibus quisque utitur, consentiunt; verum etiam quia justi concinne inconcusseque bono adherent, neque illorum voluntas cujusvis mali admistione ad peccatum irritatur; neque carnis infirmitate frangitur, neque mutationis formidine lætitiæ diminuentur turbatur, sed immutabilem in Deo firmitatem sortitur. Et hæc hactenus, oratione ad alia dilapsa: nunc reliqua ordine persequamur.

B

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἑκτης [φιάλης] ἡ ὁδὸς [διὰ] τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν [ἡλίου] βασιλεύουσιν ἀνοίγεται.

Καὶ ἕκτος ἄγγελος ἐξέχευ τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου.

Εἰκὸς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κατὰ θεῖαν συγχώρησιν ὀλιγούμενον, τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἐθνῶν διδόναι πάροδον εἰς τὴν κατ' ἀλλήλων καὶ λοιπῶν ἀνθρώπων ἐξολόθρευσιν· οὗς ἐκ τῶν Σκυθικῶν μερῶν ἐκ τῆς τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ μνήμης κινεῖσθαι νομίζομεν, κατὰ τὸ ἐν τοῖς κατόπιν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει φερόμενον. Εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Περσικῆς γῆς, ἔνθα ἡ φυλὴ τοῦ Δάν, ἐκ ρίζης Ἑβραίων ἐξερχόμενον, ἅμα ἐτί-
C
ροῖς βασιλεῦσιν ἢ μεριστᾶσι βασιλικὸν κληρουμένον δνομα, τὸν Εὐφράτην περιαιεῖσθαι, ἢ σωματικὸν ἢ ψυχικὸν θάνατον τοῖς ἀνθρώποις ἐπάξοντα· τοῖς μὲν διὰ πίστεως καὶ καρτερίας, τοῖς δὲ δι' ἀναδρίας καὶ ἐκλύσεως.

Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα, ὥσει βάτρυχοι [ἐκπορευθέντα].

Ἐκ δὲ τοῦ ἰδεῖν ἐκ τῶν τριῶν πνεύματα τρία ἀκάθαρτα, δείκνυται ἐν ἰδίῳ προσώπῳ, τὸν τε διάβολον ὡς δράκοντα, τὸν τε Ἀντίχριστον ὡς θῆριον, τὸν τε ψευδοπροφήτην ὡς ἕτερον παρὰ τοὺτους μνημονεύσθαι. Ἐξ ὧν φησιν εἰκότα βατράχους [τρία] ἐκπορεύεσθαι πνεύματα· διὰ τὸ ἰώδες αὐτῶν καὶ βορβορῶδες καὶ ἀκάθαρτον, καὶ πρὸς τὰς διούγρους ἡδονὰς ἐρπυστικὸν τῶν πονηρῶν δυνάμεων· αἱ τοῖς τοῦ διαδόλου καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου προστάγμασι τοῖς σηματονόμενοις διὰ τοῦ στόματος, ἀπατηλὰ σημεῖα καὶ τέρατα τοῖς ἀν-

ὁρώσας ἐκλίσουσιν, ὡς διὰ τῶν ἐξῆς γνωσόμεθα. A saque prodigia edent, hominibusque ostendent, quemadmodum ex sequentibus cognoscere datur.

Εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμόνων, ποιῶντα σημεῖα· ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς [τῆς γῆς] τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς [τὸν] πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος.

Τὰ γὰρ διὰ τῶν δαιμόνων, φησὶν, ἐνεργούμενα φανεῖ σημεῖα, τοὺς πειθομένους αὐτοῖς εἰς πόλεμον κατὰ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς [τοῦ Θεοῦ] ἡμέρας τοῦ Κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν ἐπιστρατεύουσιν· ἢ πάντως οἱ θεομάχοι ἡττώμενοι, ἀνόνητα κλαύσουσι, τὴν προτέραν πλάνην ὀδυρόμενοι.

Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτῃς· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἀρμαγεδών.

Τὸ δὲ γρηγορεῖν καὶ φυλάττειν τὰ ἱμάτια δηλοῖ τὸ ἐπαγρυπνεῖν ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν. Αὐταὶ γὰρ [εἰσι τὰ] τῶν ἁγίων ἱμάτια· ὧν τὸν ἐσπερημένον ἀνάγκη ὡς γυμνὸν καὶ ἀσχημοσύνης πεπληρωμένον αἰσχύνησθαι. Τὸ δὲ Ἀρμαγεδών, διακοπὴ ἢ διακοπόμενῃ ἐρμηνεύεται. Ἐκεῖ γὰρ ἔθνη συναγόμενα, ἐκώπτεσθαι νοεῖν ἀκόλουθον ὑπὲρ τοῦ διαδόλου στρατοῦ, τοῦ τοῖς ἀνθρωπίνους αἵμασι χαλρόντος. Ἐπεὶ δὲ κἀντεῦθεν ἀπευκτὴν τὴν τῆς ἀρετῆς ἱματίων τὴν γύμνωσιν, καὶ ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς τοῦ νυμφῶνος ἀπόδητον τὸν ταύτης ἐσπερημένον μεμαθήκαμεν, καὶ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς δὲ ρήσεως, ἣ φησι περὶ τῆς ἀφθαρσίας· Οἷος ταύτην ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὐρεθισόμεθα, δηλαδὴ τὴν ἀγαθὴν πράξιν· ἐκτενῶς τὴν Κύριον [ἡμῶν] ἱκετεύωμεν ἐνταῦθα ἡμῶν ἐκπλύναι τὰς ψυχικὰς οἰκίας, ὥστε ὑπὲρ χιόνα λευκανθῆναι, κατὰ τὸ ζαλιμὲν λόγιον· μήποτε ἀκούσαντες, Ἐταῖρε, πῶς ἐσθλὸς ὦδε, μὴ ἔχωρ ἐνδύμα γάμου; δεθίντες χεῖρας καὶ πόδας, ῥιψώμεν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἀλλὰ κατὰ τὸν [σοφὸν] Σολομώντα, ἐν παντὶ καιρῷ λευκὰ τὰ ἱμάτια ἔχοντες, καὶ φαίδρας τὰς λαμπράδας τῆς ἐν ἀρετῇ πολιτείας τῇ συμπαθείᾳ κωσμημένας ἐπιφερόμενοι, τῷ καθαρῷ καὶ ἀμώμῳ τῶν ἁγίων ψυχῶν νυμφίῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τὸν νυμφῶνα συνεισέλθωμεν· μεθ' οὗ πρέπει τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, [κράτος, τιμὴ, ὦν καὶ εἰ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων]. Ἀμήν.

diatur : cum quo et Spiritu sancto Patrem decet secula seculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ'. ΛΟΓΟΣ ΙΗ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἐβδόμης πληγῆς χάλασα καὶ σεισμός· κατὰ [τῶν] ἀνθρώπων γίνεσθαι.

Καὶ ὁ ἑβδομὸς ἀγγελὸς ἐξέχευε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἐκ [τοῦ θρόνου] τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα· Γέγονε. Καὶ ἔγροντο [φωναὶ καὶ] ἀστρα-

XVI, 14. Sunt enim spiritus dæmoniorum, facientes signa ; et procedunt ad reges totius terræ congregare illos in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei.

Falsa hæc dæmonum signa, ut et opera quoque patrata, omnes quotquot fidem illis habuerint, contra magnum et manifestum Dei vivorum et mortuorum Judicis diem in prælium armabunt ; in quo sane universi Deo rebelles, cum sese superatos animadverterint, incassum lugebunt, nulloque fructu priores errores deplorabunt.

XVI, 15, 16. Ecce venio tanquam fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet. et videant turpitudinem ejus. Et congregabit illos in locum qui vocatur Hebraice Armagedon.

Vigilare vestemque custodire aliud nihil esse videtur, quam bonis operibus impigre insistere : ca- 73 enim sanctorum sunt indumentum et ornamenta ; quibus proinde qui orbatus est, nudus confusioneque et turpitudine plenus appareat oportet. Ad nomen autem Armagedon quod attinet, illud intercisionem vel separationem denotat : et merito. Ad eum namque locum gentes adductæ, et a diabolo in prælium concitatæ, penitus, ut probabile est, excidentur : gaudet enim ille exde humanoque sanguine. Quia vero ex hoc loco discimus turpe quiddam et infame haberi, virtutum indumento spoliatum esse ; ex Evangelii autem parabola non citra ignominiam e nuptiali thalamo abjectum fuisse illum qui nuptiali veste carebat ; ex Apostoli tandem dicto quod de incorruptione agit, dandam esse operam ne nudi inveniamur, nempe a bonis operibus : indefesse Domino nostro supplicemus, ut hic animarum nostrarum stolas eluat ; quo, juxta Psalmistæ sententiam, supra nivem dealbemur 42, ne quando audiamus : Amice, quomodo huc intras : i non habens vestem nuptialem 43 ? ligatisque manibus et pedibus abjiciamur in tenebras exteriores : verum, juxta Salomonis doctrinam, omni tempore candida vestimenta habentes, D lætasque, hoc est, commiseratione et studiosa conversatione ornatas lampadas palam deferentes, cum casto inculpatoque sanctarum animarum sponso Christo Deo et Domino nostro in thalamum ingrediamur, imperium, honor, nunc et semper, et in

CAPUT LII. SERMO XVIII.

Ut per septimam plagam grando et terræmotus in hominum perniciem excitatus sit.

XVI, 17, 18. Et septimus angelus effudit phialam suam in aerem : et exivit vox magna de templo cæli a throno, dicens : Factum est. Et facta sunt fulgura et voces, et tonitrua, et terræmotus factus est magnus,

42 Psal. LI, 9. 43 Matth. XXII, 12.

qualis nūc fuit ex quo homines fuerunt super terram, talis terramatus sic magnus.

Per angeli vocem, quæ de cælo facta asseritur, divinum mandatum effectum sortitum indicatur. Cæterum fulgura, et voces et tonitrua, stuporem et terrorem, qui ex iis rebus quæ inusitato modo tum flent, exorietur, futurumque Christi adventum significant; quemadmodum eadem olim quoque Dei super montem Sina descensum indicabant. Denique terræ motus, eorum quæ in rerum natura exstant, translationem et in meliorem statum mutationem insinuant: quo sensu vocem hanc Apostolus et non solum terram, verum etiam cælum movebo.

XVI, 19. Et facta est civitas magna in tres partes; B et civitates gentium ceciderunt.

Per civitatem magnam, non civium multitudine, aut ædium et domiciliorum amplitudine, sed religione et pietate antiquissimam et maximam Hierosolymorum urbem designatam putamus; ut quæ per Christi mortem et passionem mire sit magnificata, et agentium civitatibus distincta. Porro ejus in tres partes sectionem triplex hominum genus, quod in ea degit, adumbrare existimamus: unum Christianorum; alterum, Judæorum; tertium, Samaritanorum. Aut unum; 74 corum qui firmi constantesque in fide consistant; alterum, eorum qui baptismum susceptum fœdis operibus contaminaverunt; postremum, illorum Judæorum et Samaritanorum, qui Evangelii prædicatione repudiata, suæ voluntatis iudicium libere citra ullum impedimentum sequi et explere permisi sunt; sicut ad illa quoque loca, omni que in sortem concedere, quæ horum utrique magis convenire censebantur. At nunc vero tam Judæi quam Samaritani piorum principum timore percussi, suæ perfidiæ consilia occultant, ac nobiscum sese facere simulant, siquidem sectam suam ex animo deserere non audent, sicuti veris quoque Christianis veræque fidei professoribus et cultoribus, ii nonnunquam admiscuntur, qui solo nomine sunt Christiani. Verumenimvero ubi primum tentationum incendium ipsos probare et redarguere cœperit, tunc statim sectio illa tripartita, nempe piorum, impiorum et peccatorum, conspicua erit: singuli namque ad similitudinem morum turbam gentemque suæ sorti affinem concedent. Quod autem gentium civitates cadere dicuntur, significat regno Dei jam præsentem (quod sancti secundum Danielem occupabunt) cum ipsas paganorum civitates, tam vitam quoque et conversationem ethnicam interituras.

Et Babylon magna venit in memoriam ante Deum, D ut daret illi calicem vini indignationis iræ ejus.

Et confusa illa Babylon, inquit, variis vitæ hujus curis divulsa atque distracta, opibusque ex iniquitate confatis magnificata, necnon numerosa illa hominum multitudo, divinæ iræ calicem bibit. Etenim quæ propter diuturnam Dei patientiam in oblivionem venisse quodammodo videbatur, propter justum injuste calcatum, dictorumque et factorum impietatem vindictam expetentem, denuo in

καὶ καὶ βροῦνται, καὶ σεισμός μέγας. οἷος οὐκ ἔγινετο ἀπ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἔγενοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος σεισμός οὕτω μέγας.

Ἀγγελικῇ φωνῇ οὐρανόνθεν φησὶ· Γέγονε· τοῦτοστι, τὸ θεῖον τετέλεστο· πρόσταγμα· αἱ δὲ [φωναὶ καὶ] ἀστραπαὶ καὶ βροῦνται, τὸ καταπληκτικὸν τῶν γινόμενων κατὰ τὴν μέλλουσαν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν σημαίνουσιν· [ὥστερ πάσαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπὶ τὸ ζῆλον ἔχουσαν κατέβασι·] ὁ δὲ σεισμός, τὴν τῶν ὄντων μεταποίησιν [σημαίνει], ὡς ὁ Ἀπόστολος τὸ, Ἐτι ἀπαξ σεισῶ, καὶ πάντες τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν, ἐξέλθει.

quoque alicubi usurpat. Ait enim: Adhuc semel,

Καὶ ἔγενετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον.

Πόλιν δὲ μεγάλην, οὐ πλῆθει καὶ μεγέθει οἰκοδομημάτων, ἀλλ' ἐν-θεοσεβείᾳ ἀρχαιοτάτην καὶ μάλιστα, τὴν Ἱερουσαλήμ ὑπολαμβάνομεν· ἃτε μεγαλυθεῖσαν τοῖς Χριστοῦ παθήμασι, καὶ ἀντιδιατελλομένην ταῖς ἐθνικαῖς πόλεσι. Ταύτης τὴν εἰς τρία τομὴν [δηλοῦν] ἡγοῦμεθα, τῶν ἐν αὐτῇ Χριστιανῶν, καὶ Ἰουδαίων, καὶ Σαμαρειτῶν· ἡ τῶν βεβασιπείων, καὶ τῶν ῥυπαρῶν πράξεσι μολυνάντων τὸ βάπτισμα, καὶ τῶν μηδὲως δεξαμένων Ἰουδαίων τὸ κήρυγμα, τὴν ἀκώλυτον καὶ πεπαθήσασμένην τῶν οικειῶν βουλημάτων ἐκπλήρωσιν, καὶ τὴν εἰς τοὺς καθέκοντας χώρους [ἐκατέρων τούτων] ἐκπομπὴν ἢ ἀποκλήρωσιν· νῦν γὰρ Ἰουδαῖοι μὲν καὶ Σαμαριταῖ, τῷ φόβῳ τῶν εὐσεβῶν βασιλευσάντων, τὰ οικεῖα κρύπτουσι [τῆς ἀπιστίας] βουλευόμενα, καὶ σὺν ἡμῖν δοκοῦσι τάττεσθαι, πρὸς ἰδίαν μοῖραν ἀποστατῆσαι μὴ τολμῶντες· ὥσαύτως δὲ καὶ οἱ ἀληθῶς Χριστιανοί, τοῖς τὸ νομα μόνον περτιμένοις ἀναμιεῖ τυγχάνουσιν· ὅταν δὲ ἡ τῶν πειρασμῶν τούτους ἐλέγη πύρρωσις, τότε ἡ εἰς τρία διαίσεις τούτων γενήσεται, τῶν τε εὐσεβῶν, τῶν τε δυσσεβῶν, τῶν τε ἀμαρτωλῶν τοῖς ὁμοτρόποις προσχωρούντων, καὶ πρὸς οικεῖαν μοῖραν ἀποκρινόμενων. Αἱ δὲ τῶν ἐθνῶν πόλεις πίπτουσαι δηλοῦσιν ἢ τὴν αὐτῶν κατάλυσιν, ἢ τῆς ἐθνικῆς πολιτείας τὴν ἐκλείψιν, τῇ παρουσίᾳ τῆς θείας βασιλείας, ἣν καθέξουσι κατὰ τὸν Δανιὴλ οἱ ἄγιοι.

Καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, [τοῦ] δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.

Βαβυλὼν δὲ ἡ μεγάλη, ἡ συγκεχυμένη, φησὶ, τοῖς οικείοις τοῦ βίου περισπασμοῖς, καὶ μεγαλυθεῖσα τῷ ἐξ ἀδικιῶν πλούτῳ πολυάνθρωπος πληθύς, τὸ ποτήριον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ πίεται, ὡς ἐκ λήθης διὰ μακροθυμίας εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῆς τοῦ πατηθέντος δικαίου καὶ τῆς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις δυσσεβείας ἐκδικήσεως.

memoriam rediit ante Deum.

44 Uebr. xii, 26.

καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη· καὶ οὐχ Α
εὐρέθησαν.

Νῆσους δὲ τὰς [ἀγίας] Ἐκκλησίας, καὶ ὄρη, τοὺς ἐν αὐταῖς προϋγοντας [νοεῖν] ἐκ τῆς θείας Γραφῆς διδάσκοντες. Φεύγειν δὲ τοὺτους ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν προφῆθόντων ἐπαγωγῆς, ἐκ τοῦ Κυρίου ἀκηκάμεν, λέγοντας· Τότε οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν φεύξονται ἐπὶ δυσμὰς· καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, εἰς ἀνατολάς· ἔσται γὰρ θλίψις μεγάλη οἱ οὐ γέροντες ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, οὐδ' οὐ μὴ γένηται· τῶν μὲν, ἐ' ἀμαρτίας κολαζομένων· τῶν δὲ, πρὸς δοκιμὴν ἄρετῆς, ὁπομενόντων τὰ δυσχερῆ· οὐ μόνον ἐν ταῖς τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὲρ Χριστοῦ καλᾶσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς φυγαῖς καὶ [ἐν ταῖς] ἐν τοῖς ὅρεσι καὶ σπηλαίοις κακοπαθείαις· ἃς τῆς ἐν [τῇ] πόλει διαρρυθῆς προειμήσουσι, διὰ τὴν τῆς εὐσεβείας τῆ- B
ρησιν.

et speluncis, imo in ipsa etiam fuga sese offerent : quæ tamen omnia ad conservandam fidei et pietatis sinceritatem, civili politicæque vitæ anteferent.

καὶ χάλασε μεγάλη ὡς τάλαντια καταβαλεῖ ἐν τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλυσθήσαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάσεως, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς ἐν ὁδῷ.

τὴν χάλασαν, ὅτε οὐρανὸς καταρροήν, τὴν θελήσαν ὀργὴν [καὶ] βνωθεν ἐρχομένην νενοήκαμεν· τὸ δὲ τάλαντιον αὐτῆς τὸ τέλειον, διὰ τὴν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις [τελείαν] ἀκρότητα καὶ βαρύτητα ἥς χαρακτηριεῖται τὸ τέλειον, ὡς [καὶ] τῷ Ζαχαρίᾳ ἑώραται. Τὸ δὲ μὴ πρὸς μετάνοιαν, ἀλλ' εἰς C
βλασφημίαν χωρῆσαι τοὺς ὑπ' αὐτῆς πληττομένους, τὸ σκληρὸν καὶ ἀνένδοτον τῆς αὐτῶν καρδίας παραίτησι· διὸ κατὰ τὸν Φαραὼ ἔσονται· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ σκληρότεροι· εἴγε ἐκείνου ποσῶς ταῖς θεηλάτοις πληγαῖς μαλασσομένου καὶ τὴν οἰκίαν ὁμοιογούτου ἀσείδειαν, αὐτοὶ καὶ ἐν τῷ μαστιγοῦσθαι βλασφημοῦσιν.

et iniquitatem fatebatur; isti autem inter flagella dire blasphemant.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ'.

Περὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ἑπτὰ [ἀγγέλων] ἀγγέλων, δεικνύοντος τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ τὴν τῆς πόρνῆς πόλεω, καθαίρεσιν· καὶ περὶ τῶν ἑπτὰ κεφαλῶν καὶ [τῶν] δέκα κεράτων.

καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς [ἑπτὰ] φιάλας· καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων μοι· Δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης. τῆς καθημένης ἐπὶ ὕδατων πολλῶν· μετ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθόθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς· καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ θηρίῳ κόκκινον. γέμον ὀρομάτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ κέρατα δέκα.

ταύτην τὴν πόρνην τινὲς εἰς παλαιὰν Ῥώμην, ὡς ἐπᾶνω ἑπτὰ ὄρεων κειμένην, ἐξέλαβον· τὰς δὲ

XVI, 20. Et omnis insula fugit, et montes non sunt inventi.

Insulas vocat sanctas Ecclesias; per montes autem sacræ Litteræ designant Ecclesiarum pastores et doctores, cæterosque qui primatum inter illos tenent. Ejusmodi autem tempore, quo prædicta mala grassabuntur, fugam inituros Christus ipse Deus et Dominus noster præmonuit. Tum, inquit, qui in Judæa sunt, fugiant ad montes. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, nec erit ²¹. Siquidem alii propter peccata quæ perpetrarunt, variis incommodis et suppliciis affligentur: alii ad virtutis probationem gravia perpessuque difficilia perferre compellentur: neque enim illa tantum mala et incommoda eos exercebunt, quæ Antichristus in veri Christi odium inferet, verum ea etiam quæ post fugam in montibus

XVI, 21. Et grando magna sicut talentum, descendit de cælo in homines: et blasphemaverunt Deum homines propter plagam grandinis: quia magna facta est plaga ejus vehementer.

Per grandinem cælitus missam Dei iram significatam putamus: hæc enim e supernis venire solet. Quod hæc autem talenti magnitudinem sortita fuerit, id perfectum illius ardorem denotat; et hic rursus summam peccati malitiam, eminentemque ejusdem gravitatem: hujus 75 namque rei symbolum, talentum existit, quemadmodum Zachariæ quoque patet factum aliquando fuit. Quod illi denique qui icti læsique ab illa fuerant, ad pœnitentiam non respexerint, sed ad blasphemiam sese converterint, istud excellentem cordis illorum duritiam saxeamque obstinationem insinuat. Quare etiam Pharaoni assimilari poterunt, aut illo quoque duriores ob-
C
assimilari poterunt, aut illo quoque duriores ob-

CAPUT LIII.

De uno e septem sanctorum angelorum numero, qui B. Joanni adulteræ civilis eversionem ostendit: de quæ septem meretricis capibus, et decem ejusdem cornibus.

XVII, 1-3. Et venit unus de septem angelis, qui habebant septem phialas: et locutus est mecum dicens mihi: Veni, et ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, quæ sedet super aquas multas, cum qua fornicati sunt reges terræ, et inebriati sunt qui inhabitabant terram de vino prostitutionis ejus. Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiarum, habentem capita septem et cornua decem.

Hanc meretricem quidam veterem Romam designare putant, ut quæ super septem colles exæditi-

²¹ Matth. xxiv, 21.

cata tradatur. Septem autem capita bestiarum, quæ illam sustentant, septem eminentioris impietatis principes, nempe omnes a Cæsare Domitiano usque ad Diocletianum. Illi enim omnes Dei Ecclesiam atrocissime sunt persecuti. Nos autem ex iis conjecturam facientes quæ hinc sequuntur, per hanc vel universale orbis terræ regnum, in unum quasi corpus conflatum, insinuatam existimamus: aut præuobilem ac præpotentem quampiam civitatem, quæ, usque ad Antichristi adventum, principatum in terrarum orbem obtentura, siquidem antiqua Roma jam olim imperii majestatem amisit. Nisi quis forsitan arbitretur pristinam dignitatem et majestatem suo postea tempore denuo recuperaturam. Verum, hoc admissio, civitas illa magna, quæ hodie primatum obtinet, e medio facessat oportet. Nam Apocalypsis verba sunt:

Et mulier quam vidisti, est civitas magna, quæ habet imperium super reges terræ.

Verum de hoc in sequentibus, si Deus permiserit, accuratius: nunc autem opportunum videtur indagare ejusmodi sit desertum illud in quod per spiritum se abductum proficitur ille qui hæc videbat. Desertum proinde in rebus spiritalibus omnem civitatem, aut numerosam turbam, aut hominum multitudinem denotare putamus, quæ ob animæ temulentiam, aut turpem a Deo fornicationem, aut alia ejusmodi crimina, apud Deum in noxa est. Alio modo dici potest, apostolum Joannem spiritali mentis oculo plenam prædictæ meretricis desolationem observasse. Vidit autem eam muliebri schemate ornata, propterea quod sit effeminata et ad peccatum propensa, virilique robore destituta. Vidit eandem æque super bestiam coccineam sedentem, 76 ob id forsitan quod propter nefaria opera super diabolum, qui cæde et sanguine gaudet, quiescere soleat. Per quæ etiam opera idoneam apostatæ blasphemiarum contra Deum materiam subministrat. Iminuitatis namque et sceleris mentisque cædem spirantis indicium est, cum bestia ipsa, tum coccineus quoque ejusdem color. Porro de septem capitibus et decem cornibus, paulo post, Deo bene propitio, per angelum instruemur.

XVII, 4. *Et mulier circumdata erat purpura et coccino; et inaurata auro, et lapide pretioso, et margaritis.*

Circumdata est purpura et coccino, quæ imperii sunt symbola, ad exprimentum dominatum, quem in omnes exercet. Idem quoque per lapidem pretiosum, et margaritas, quibus exornatur, significatur.

Habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione et immunditia.

Per poculum, pravorum operum, dum primum gustantur, dulcedo exprimitur; per aurum autem, præmii amplitudo, vel poenæ quoque (ut quidam exponens illud Job: *Bibens derisionem instar aquæ*, opinatur) magnitudo: vel manu certe poculum tenet, ut planum fiat malitiam sectari, non ut inde satiatur, sed ut perditionis illius studium et sitis manifestetur. Suas proinde abominationes, quas

ἐπὶ κεφαλὰς τοῦ αὐτῆν βασιάζοντος θηρίου, ἐπὶ βασιλεῖς τοὺς ἀσεβεστέρους πάντων, τοὺς ἀπὸ δοματιανοῦ μέχρι Διοκλητιανοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διώξαντας· ἡμεῖς δὲ, ὅσον ἐκ τῆς τῶν ἐπομένων ἀκολουθίας ὀδηγούμεθα, ταύτην εἶναι τὴν καθόλου ἐπιγείων βασιλείαν, [τὴν] ὡς [ἐν] ἐνὶ σῶματι· ἢ τὴν μέχρι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας, βασιλευσμένην πάλιν οἰόμεθα· ἢ γὰρ παλαιὰ Ῥώμη ἐκ πολλοῦ τὸ τῆς βασιλείας κράτος ἀπέβαλεν· εἰ μὴ ὑποθώμεθα εἰς αὐτὴν τὸ ἀρχαῖον πάλιν ἀναστρέφειν ἀξίωμα. Ἄλλ' εἰ τοῦτο δώσωμεν, προκαθαίρεθῆσεται ἡ κρατοῦσα σήμερον· φησὶ γὰρ ἡ Ἀποκάλυψις·

Ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἣ ἔχουσα τὴν βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Καὶ περὶ μὲν τούτου, ἐν τοῖς καθεξῆς, ὡς ἂν χορηγήσῃ ὁ Θεός, ἀκριδύσωμεν· ἀναγκαῖον δὲ [νῦν] εἰπεῖν τίνα χρῆ νομίσαι τὴν ἐρημον εἰς ἣν ἀπηνέχθαι φησὶν ἐν πνεύματι [ὁ ταῦτα βλέπων]. Ἑρμῶν τοίνυν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἡγούμεθα, πᾶσαν πάλιν ἢ πληθύν [πολυάριθμον καὶ] πολυάνθρωπον ἐπὶ μέθῃ ψυχῆς καὶ τῇ ἐκ Θεοῦ πορνείᾳ καὶ ἐτέροις τοιοῦτοις ἐγκαλουμένην τολμήμασι. Καὶ ἐτέρως δὲ νοητέον τῇ θεωρίᾳ τοῦ πνεύματος ἰδεῖν τὸν ἀπόστολον [Ἰωάννην] τῆς προφῆθειας πόρνῆς τὴν ἐρήμωσιν· ἦν ὡς γυναῖκα ἐώρακε, διὰ τὸ τεθηλυμένον πρὸς ἁμαρτίαν καὶ ἄνδρον. Καθημένην δὲ ἐπὶ θηρίου κοκκίνου, διὰ τὸ τῷ διαδόλῳ τῷ φονίῳ καὶ αἰμοχαρεῖ, ταύτην, διὰ πονηρῶν πράξεων ἐπαναπαύεσθαι· διὸ συνεργὸς ἐν ταῖς κατὰ Θεοῦ βλασφημίαις τῷ ἀποστάτῃ γίνεται. Ὁμότητος γὰρ καὶ ἀγριότητος καὶ φονικῆς γνώμης τὸ τς θηρίον καὶ τὸ κόκκινον [χρῶμα], γνώρισμα· περὶ δὲ τῶν ἐπὶ κεφαλῶν καὶ δέκα κεράτων, ἐν τοῖς ἐξῆς [σὺν Θεῷ] ἐκ τοῦ θείου ἀγγέλου μαθησόμεθα.

Καὶ ἡ γυνὴ ἣν περιβεβλημένη πορφύραν καὶ κόκκινον, [καὶ] κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμῷ καὶ μαργαρίταις.

Κόκκινον δὲ καὶ πορφύραν περιδέληται, ὡς τῆς ἡγεμονίας τῆς κατὰ πάντων σύμβολα· διὸ λίθῳ τιμῷ καὶ μαργαρίταις κεκόσμηται.

Ἐχουσα χρυσὸν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων· καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορείας αὐτῆς.

Διὰ μὲν τοῦ ποτηρίου τὸ πρὸς πόσιν ἡδὺ τῶν πονηρῶν πράξεων, διὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸ τίμωον ἐνδείκνυται, ὡς φησὶ τις περὶ τοῦ Ἰωβ· *Πίνων μυκτηρισμὸν ἴσα ποτῷ*, εἰς ἐνδειξιν ὅτι οὐ διακόρως, ἀλλ' ἐν δόλῳ τῆς οἰκείας ἀπωλείας τὴν κακίαν μετέρχεται. Διὸ καὶ ταῦτα βδελύγματα, τοιούτοις τὰ βδελυκτὰ τῷ Θεῷ ἐπιτηδεύματα, ἐπλήθυνεν· οἷς ἡ φιλάμαρτος πληθὺς ποτίζεται, ὡς· ἡδὺ πόμα πῶσα

τὴν βδελυκτὴν τῆς ἀμαρτίας μέθην, καὶ τῆς ἐκ Α

Deus subinde execratur, multiplicat, quibus turbam quoque peccatis deditam inebriat, earumque abominabilem peccati temulentiam profanamque a Deo scortationem, avidè veluti dulce poculum, haurire solet.

Καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον· Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.

Ἡ δὲ τοῦ μετώπου γραφή, τὸ ἀπηρυθρισμένον [τῆς ἀδικίας καὶ] τῆς τῶν πλημμελημάτων δηλοῖ ἐκκληρώσεως, καὶ τῆς καρδιακῆς συγχύσεως· ἡ δὲ μήτηρ, τὸ τῆς ψυχικῆς πορνείας εἶναι ταύτην διδάσκωνται; ἀρχομέναις πόλεσι, τὰς βδελυκτάς τῷ θεῷ παρανομίας τίκτουςαν.

ΚΕΦΑΛΑ. ΝΔ'.

Ὅπως ὁ ἄγγελος τὸ ὁραθὲν αὐτῷ μυστήριον ἠμῖν εὐσε.

Καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν [αὐτήν.] θαῦμα μέγα. Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναίκης, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, [καὶ] τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπὶ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα.

Τὸ φερωνύμως ταῖς πράξεσιν ἐπιτίθεσθαι γραφικῶς τὰ ὀνόματα ταῖς πόλεσιν, ἐκ πολλῶν μαθεῖν ἔστιν· ὅθεν καὶ ἡ παλαιὰ Βαβυλῶν οὕτως ὠνόμασται, καὶ πόρνη ἐπιχαρῆς ἡγουμένη Φαρμακῶν ἦκουε. Καὶ ἡ παλαιὰ δὲ Ἱερουσαλήμ· Ὁὖς πόρνης ἐγένετό σοι· καὶ ἡ πρεσβυτέρα [δὲ] Ῥώμη, Βαβυλῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ Πέτρου προσηγόρευται. Κυριωτέρως δὲ, καὶ ἡ παρὰ Πέρσαις τὸ κράτος ἔχουσι, καὶ Βαβυλῶν καὶ πόρνη προσαγορεύεται· καὶ πᾶσα πῆλις ἐτέρα φόνους καὶ αἵμασι χαίρουσα. Τοῦτων τοίνυν μίαν ὁ εὐαγγελιστὴς θεωρῶν μεμολυσμένην τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι, κατεπλήττετο καὶ παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὰ κατ' αὐτὴν ἐμάνθανεν, οἷα δεῖ παθεῖν, ἐφ' οἷς πλημμελήμασι, τὴν ἐπὶ συντελεῖν τοῦ χρόνου τῆς κοσμικῆς βασιλείας τὸ κράτος φέρουσαν· εἴτε τὴν παρὰ Πέρσαις κρατοῦσαν· εἴτε τὴν παλαιάν Ῥώμην [αὐθις τὸ ἀρχαῖον κράτος; ἀναλαμβάνουσαν]· εἴτε τὴν νέαν· εἴτε τὴν ὡς ἐν ἐνὶ σώματι γενικῶς ἐκκληφθεῖσαν βασιλείαν νοῆσαι τις ἔλτο, καθὼς εἴρηται. Ἐν ἐκάστῃ γὰρ τούτων, ἀμαρτήματα διάφορα, καὶ αἱμάτων ἁγίων ἐκχύσεις, πῇ μὲν πλέον, πῇ δὲ ἕλαττον γεγενῆσθαι μεμαθήκαμεν. Καὶ τὰ μὲν μέχρι [τοῦ] Διοκλητιανοῦ τῶν μαρτύρων αἵματ', ἡ καὶ τὰς ἐν Περσίδι τούτων κολάσεις, τίς ἂν ἐξαριθμῆσται; τὰ δὲ ἐπὶ Τουλιανοῦ λαθραίως, καὶ τὰ ἐν [τοῖς] καιροῖς [τῶν] Ἀρειανῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῇ νέᾳ τολμηθέντα Ῥώμῃ, αἱ ἱστορίαι περισσῶσι τοῖς ἐντυγχάνουσι.

accidisse certum sit. Et quidem numerum martyrum et sanguinis modum, qui a Neronis tempore in Romana urbe et ditione effusus est usque ad Diocletianum; sanctorum rursus cruciatus et pœnas, quas pertulerunt in Perside, quis enumerare valeat? Quæ autem sub Apostata Juliano et Arianorum temporibus tentata sunt contra Orthodoxos in nova Roma, et multis aliis locis, ea variæ historiæ, si quis eas legere voluerit, luculenter exponunt.

¹¹ Jerem. iii, 3.

XVII, 5. Et in fronte ejus nomen scriptum, *Mysterium*· *Babylon magna, mater scortationum et abominationum terræ.*

Frontis inscriptio, significat omni malitia et impudentia, omnique scelerum genere et animi confusione refertam esse. Vocatur autem *mater fornicationum*, quia omnis spiritalis fornicationis animæ magistra et causa existit; ut quæ subjectis quoque dominio suo civitatibus multas Deo execrabiles prævaricationes pepererit.

CAPUT LIV.

Ut angelus *mysterium, quod viderat, interpretatus sit.*

XVII, 6, 7. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, et de sanguine martyrum Jesu. Et miratus sum cum viderem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus: Quare miraris? Sacramentum ego dicam tibi mulieris, et bestię quæ portat eam, quæ habet capita septem, et cornua decem.

Nomina ex re vel eventu multis sæpe civitatibus esse imposita, ex diversis Scripturæ locis colligi potest: nam et Babylon antiqua inde nomen adepta est: et nobile quoddam scortum, *Pharmacum* apud veteres appellatum legitur. Et ad antiquam Jerusalem dicitur: *Meretricis frons tibi facta est*¹¹: et vetus Roma, in Canonica B. Petri *Babylonis* vocabulo designatur. Verius tamen nomen illud in eam urbem convenit quæ apud Persas imperium tenuit. Quare familiarius quoque et *Babylon* et *meretrix* quam ceteræ nominatur. Quin quævis omnino alia civitas, quæ sanguine et cædibus delectatur, eo nomine appellari potest. Ex his itaque unam, quæcumque tandem illa fuerit, cum evangelista sanctorum

77 sanguine co inquinatam vidisset, vehementer obstupuit. Verum quæ ad statum illius attinebant, ea ab angelo mox haurit. Audit autem quæ et qualia eam propter nefaria scelera perpeti oporteat, quæ mundani regni imperium usque ad sæculi finem obtinebit; sive prævisam ab Apostolo illam accipias, quæ olim apud Persas regnavit et etiamnum regnat; sive veterem Romam antiquum jus et ditionem denuo adeptam; sive novam Romam sive orbis imperium ex variis principatibus in unum quasi corpus redactum; siquidem in qualibet earum civitatum diversa peccata, diversæque insonitium cædes, et injustæ sanguinum effusiones acciderunt; etsi interim alibi plures, alibi pauciores

XVII, 8. *Bestia quam vidisti, fuit et non est; et ascensura est de abyso et in interitum ibit.*

Hæc bestia est diabolus, qui nunquam non quærit quem absorbeat. Hic per Christi crucem fractus, sub sæculi finem denuo reversurus dicitur; siquidem per prodigia et erronea signa, quæ per Antichristum operabitur, Christi Servatoris negationem quanta vi poterit procuraturus est. Propter hoc ergo ante salutarem crucem et mortem, et erat, et potens erat; post illam autem, superesse negatur; quia vi illa et potestate, qua ante pollebat, gentesque per idololatriam in suam servitutem redigebat, exutus cernitur. Consummationis autem tempore secundum modum quem indicavimus, ex abyso, aut ex eo loco ad quem condemnatus fuerat (nam ne in abyssum abirent, sed in porcos invadere permitterentur, dæmones Christo supplicasse leguntur), denuo emerget. Aut certe ex præsentī vita, quæ propter peccati profunditatem, quæ in ea versatur, fluctusque perturbationum, quibus varie jactatur et agitur, metaphorice *abyssus* appellatur. Ex qua ipse etiam Antichristus, qui Satanam ad hominum interitum in se gestat, exsurget, ad æternam perditionem paulo post abiturus.

Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ a constitutione mundi, videntes bestiam quæ erat, et non est, et adest.

Admirabuntur bestię vel Antichristi præsentiam, falsaque ejusdem prodigia, illi (inquit) qui in libro æternum viventium non sunt inscripti, neque quæ Christus de illo prædixerat, solide satis animo complexi erant. Reputabunt namque non absque admiratione apud se, quomodo pristinum dominatum et vim, quam amiserat, denuo recuperarit.

XVII, 9. *Et hic est sensus qui habet sapientiam.*

Cum, inquit, quæ hoc loco traduntur et exponuntur, sint spiritalia, ut salubriter capiantur, spiritali, non mundana, opus est sapientia.

78 *Septem capita, septem montes sunt super quos mulier sedet; et reges septem sunt.*

Per septem capita totidemque montes septem loca designari putamus, quæ mundana potentia et excellentia cæteris præstabant; in quibus diversis temporibus mundi hujus regnum firmatum novimus. Primum, exempli causa, Assyriorum sit regnum, quod in Ninive exordium habuit: secundum, Medorum, in Ecbatanis sub principe Arbace. Hic enim, ut historiæ tradunt, Sardanapalo rege perempto, Assyriorum regno potitus est. Post hos in Babylone Chaldæorum imperium initium fecit; quibus Nabuchodonosor imperavit. His porro deletis ac dissipatis, in Susis Persarum dominatus sub Cyro emer- sit. Isti hoc rursum ab Alexandro Magno extincto, Macedonum regnum successit. Post hos autem, Romanorum robur in antiqua Roma emicuit, quod sensim usque adeo crevit, ut sub Augusto Cæsare post primos illius regis et consules, monarchiam obtinuerit; quæ sub impiis principibus diu mul-

Tò θηρίον δ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι· καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

Tò δὲ θηρίον δ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι. Τοῦτο τὸ θηρίον ὁ Στανᾶς ἔστιν· ὃς ἀποκτανθεὶς τῷ τοῦ Χριστοῦ σταυρῷ, πάλιν ἐπὶ συντελείᾳ ἀναστῆναι λέγεται, ἐνεργῶν ἐν σημείοις καὶ τέρασι πλάνης διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν τοῦ σταυροῦ ἀρῆσιν. Διὰ τοῦτο ἦν μὲν καὶ ἰσχυς, πρὸ τοῦ σταυροῦ· οὐκ ἔστι δὲ, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος ἐκνευρωθεὶς, καὶ τῆς ἐξουσίας [αὐτοῦ] ἐξωσθεὶς, ἦν κατὰ τῶν ἔθνων διὰ τῆς εἰδωλολατρίας ἐκέκτητο· παρέσται δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ, κατὰ τὸν τρόπον ὃν εἰρήκαμεν, ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, ἣ ὅθεν κατεδικάσθη· οὐ μὴ πεμφθῆναι, ἀλλ' εἰς τοὺς χαίρους, οἱ ἐκβληθέντες δαίμονες τὸν Χριστὸν ἰκέτευον. Ἡ ἐκ τοῦ παρόντος βίου, τροπικῶς, ἀβύσσου ὀνομασθέντος, διὰ τὸ τῆς ἐμπολιτευομένης ἁμαρτίας βάθος, [τό] τοῖς τῶν παθῶν πνεύμασι ριπιζόμενον καὶ κυματούμενον· ἔνθεν γὰρ ὁ Ἀντίχριστος τὸν Στανᾶν [ἐν ἑαυτῷ] φέρων, ἐπ' ὀλέθρῳ ἀνθρώπων παραγίνεται, ὁδεύων εἰς ἀπώλειαν ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι.

interitum in se gestat, exsurget, ad æternam per-

Καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.

θαυμάσονται δὲ, φησὶ, τὴν τοῦ θηρίου παρουσίαν, διὰ τὰ τῆς ἀπάτης τέρατα, οἱ μὴ γεγραμμένοι ἐν τῇ βίβλῳ τῶν αἰωνίως ζώντων, καὶ οἱ μὴ προστοιχειωθέντες ἀσφαλῶς ταῖς τοῦ Χριστοῦ περὶ αὐτοῦ προρρήσεσι, λογιζόμενοι πῶς τὴν ἀρχαίαν δυναστείαν ἀπέλαβεν.

Ὡς δὲ τοῦς ὁ ἔχωρ σοφίαν.

Πνευματικῶν δυνάμεων τῶν ἐρμηνευομένων, πνευματικῆς σοφίας, καὶ οὐ κοσμικῆς, χρεῖα, φησὶ, πρὸς τὸ νοῆσαι τὰ λεγόμενα.

Αἱ ἐπὶ κεφαλᾷ, ἐπὶ δὲ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται [ἐπ' αὐτῶν]· καὶ βασιλεῖς ἐπὶ αὐτῶν.

Ἐπὶ δὲ κεφαλᾷ καὶ ἐπὶ δὲ ὄρη ἡγοῦμεθα νοεῖσθαι, ἐπὶ τὰ τόπους ἐν ὑπεροχῇ κατὰ δύνασταιαν κοσμικῆν τῶν λοιπῶν ἐξέχοντας· ἐφ' οἷς κατὰ καιροῦ τὴν τοῦ κόσμου βασιλείαν ἐστηρίχθαι ἔγνωμεν· οἷον πρῶτον, ἐν Νινευὶ τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν· δεύτερον, ἐν Ἐκβατάνοις τὴν [τῶν] Μήδων δυναστείαν ἀπὸ Ἀρβήκου κρατήσαντων τῶν Ἀσσυρίων· ὧν τὸν βασιλέα Σαρδανάπαλον καλεῖται ὁ Ἀρβήκης, ὡς ἰστίρηται. Μετὰ δὲ τοὺς, ἐν Βαβυλῶνι τὸ Χαλδαῖον κράτος ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐδασίλευσεν· ἐπεὶ μετὰ τὴν τοῦτων κατάλυσιν, ἐν Σούσις τὴν [τῶν] Περσῶν βασιλείαν ὑπὸ Κύρου κτισθεῖσαν. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καθάρσει, τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν· μετὰ δὲ τοῦτους, ἐν τῇ πρεσβυτέρῃ Ῥώμῃ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἰσχύϊν, ἐπὶ μὲν Δύγουστο Καίσαρος μετὰ τοῦ; πρῶτον βασιλεῖς αὐτῆς καὶ ὑπάρχοντες μοναρχήσαντες, ὑπὸ δὲ ἀεθῶν μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κατασχεθεῖσαν· ὧν μετὰ τῆς